

СПЕЦИФІКА ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОГО РИНКУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

THE SPECIFICITY CHARACTER OF METHODS OF MANAGEMENT FOR THE INSURANCE MARKET SECURITY

В даній статті проведено теоретичне дослідження наявних підходів до регулювання страхової діяльності в країнах Європейського союзу. В статті доведено, що ключовими завданнями та напрямками регуляторного впливу з боку європейського законодавства є захист інтересів споживачів страхових послуг та забезпечення від шахрайства. Виявлено, що особлива увага в європейському страховому законодавстві привернута до вирішення проблем забезпечення платоспроможності страхових організацій та ринкової дисципліни. Автором встановлено, що вітчизняне законодавство у сфері регулювання безпечного розвитку страхового ринку не відповідає сучасним вимогам Європейського союзу, що ускладнює процес інтеграції в єдиний європейський страховий ринок.

Ключові слова: страховий ринок, фінансовий ринок, система, директиви, методи, платоспроможність, капітал, страховики, страхувальники.

В данной статье проведено теоретическое исследование существующих подходов к регулированию страховой деятельности в странах Европейского союза. В статье доказано, что ключевыми задачами и направлениями регуляторного влияния со стороны европейского законодательства является защита интересов потребителей страховых услуг и страхования от мошенничества. Выявлено, что особое

внимание в европейском страховом законодательстве привлечено к решению проблем обеспечения платежеспособности страховых организаций и рыночной дисциплины. Автором установлено, что отечественное законодательство в сфере регулирования безопасного развития страхового рынка не соответствует современным требованиям Европейского союза, что затрудняет процесс интеграции в единое европейское страховое рынком.

Ключевые слова: страховой рынок, финансовый рынок, система, директивы, методы, платежеспособность, капитал, страховщики, страхователи.

The author believes that the insurance market security is a necessary condition for the state's economic growth and an important factor of qualitative changes in Ukraine's economy, its active integration and interaction with the world economic space. The article is described european experience of management for the insurance market. This article presents the tools for providing security of the insurance market in the EU countries and indication of specifics of accommodation of strategic regulation of the Ukrainian market with European standards. The monitoring of security regulation of the insurance market in EU can be used to develop recommendations on providing security of the insurance market.

Key words: insurance market, financial market, system, guidelines, methods, solvency, capital, insurers, policyholders.

УДК 368.1

Виговська В.В.

д.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

Постановка проблеми. Інтеграція в єдиний європейський страховий ринок передбачає широке використання прийнятих у міжнародній практиці стандартів щодо звітності, інформаційної прозорості, оцінки платоспроможності та достатності капіталу. Відкритість страхових ринків зумовлює розвиток співпраці та інформаційної взаємодії між страховими регуляторами з метою забезпечення захисту інтересів страхувальників та стабільності соціально-економічного розвитку країни. Відтак, особливої актуальності набувають питання вивчення прогресивної європейської практики забезпечення безпеки розвитку страхового ринку, і на цій основі, вироблення якісно нової, орієнтованої на сучасні досягнення, національної стратегії щодо попередження й усунення загроз його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти забезпечення безпеки страхового ринку досліджено в працях багатьох учених-економістів та практиків, таких як: Л. Алексеєнко, І. Бабець, В. Бара-

нова, О. Барановський, А. Боженко, О. Гаманкова, О. Деркач, А. Єрмошенко, М. Єрмошенко, О. Жабинець, А. Кириченко, О. Кравченко, В. Маргасова, С. Онишко, Н. Нагайчук, О. Рубан, Н. Ткаченко, Т. Яворська та інших. Відзначаючи вагомість наукового доробку науковців, який є істотним у розвитку сучасних теоретико-прикладних уявлень про безпеку страхового ринку, слід зазначити, що це питання залишається актуальним і потребує подальших розвідок. Системного дослідження потребують підходи до забезпечення безпеки страхового ринку у країнах Європейського Союзу.

Метою статті є вивчення особливостей регулювання розвитку страхового ринку у країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Огляд зарубіжних наукових джерел та законодавчих документів свідчить про те, що система регулювання страхової діяльності Євросоюзу не виокремлює певної сукупності заходів, що спрямовані саме на забезпечення безпеки страхового ринку, оскільки

вона в цілому спрямована на створення умов для його безпечного функціонування та попередження негативного впливу загроз. Система регулювання страхової діяльності Євросоюзу може вважатися

зразковою з точки зору безпеки, що будується на принципах стабільності законодавства, забезпечення ефективної взаємодії між органами виконавчої та законодавчої влади, невідворотності і

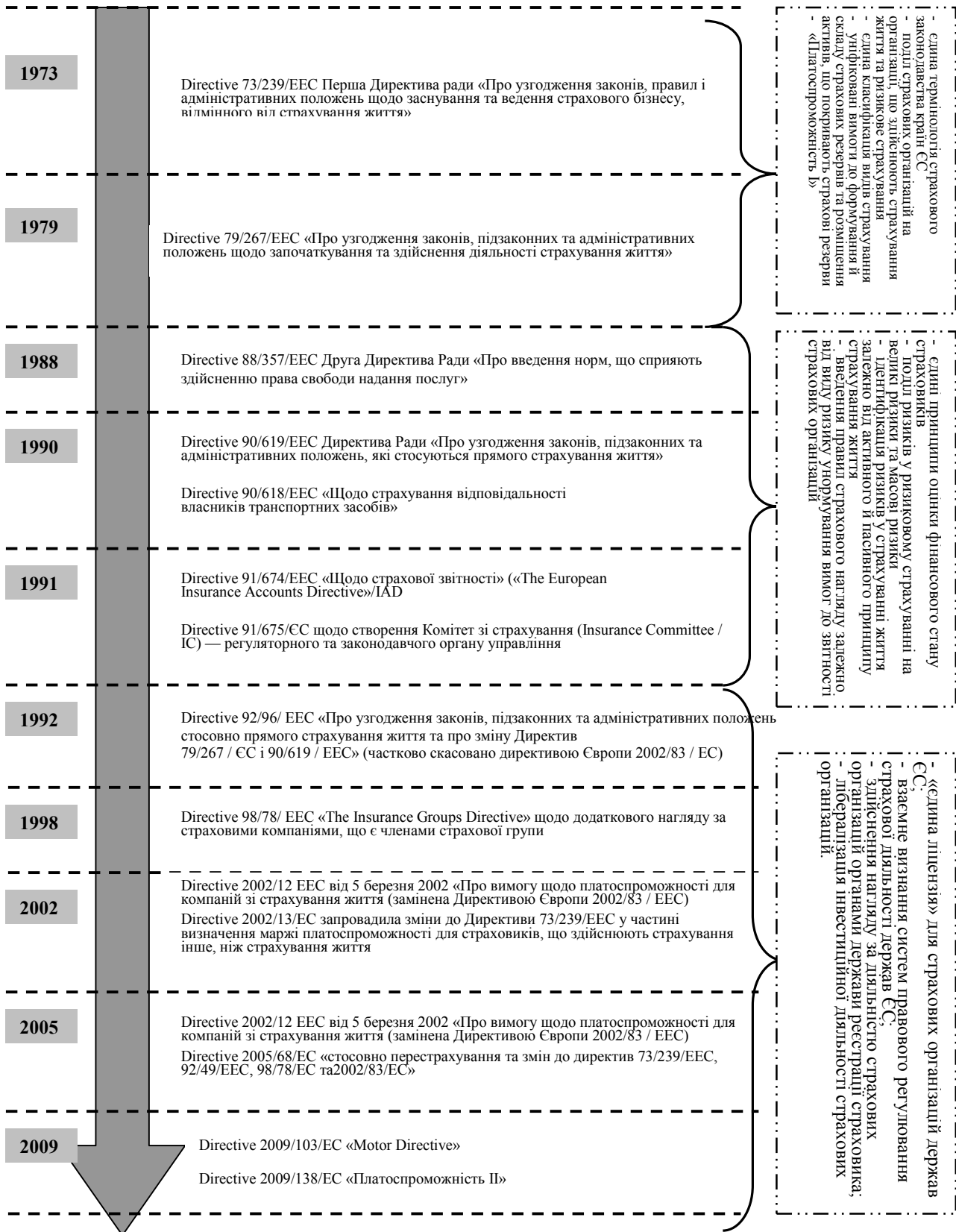

Рис. 1. Базові директиви ЄС щодо регулювання спільного страхового ринку*

*Джерело: складено та доповнено автором на основі [4], [7], [8]

обов'язковості застосування санкцій у разі порушення законів.

25 березня 1957-го в Римі було підписано угоду щодо утворення спільного ринку кількома західними державами, який згодом перетворився на Євросоюз. Відповідно до угоди, протягом наступних дванадцяти років необхідно було розробити та ухвалити єдині положення законодавчого регулювання економічних відносин у країнах-учасницях, директиви в різних галузях економіки, спрямованих на визначення єдиних, серед яких не було виокремлено директив для регламентування діяльності страхового ринку. Поглиблення інтеграційного руху європейських країн зумовило необхідність встановлення спільних законодавчих основ щодо функціонування страхового ринку. Серед наявних підходів було обрано модель, за якої створювався єдиний страховий ринок із збереженням особливостей національного законодавства, включно з податковою політикою і державним наглядом за страховою діяльністю.

Основні етапи створення єдиного Європейського страхового ринку можна виокремити відповідно до прийняття директив зі страхування, що реалізують «свободи», прийняті Римським договором. Зазначені директиви поступово лібералізували діяльність страховиків країн-учасниць Євросоюзу, а також надали свободу вибору страхувальниками страхових компаній, незалежно від того, в якій державі вона перебуває. Для вивчення процесу вироблення єдиної законодавчої платформи для страхового співтовариства Європейського Союзу ми згрупували на рис. 1 базові директиви ЄС щодо регулювання спільного страхового ринку.

Саме гармонізація та уніфікація страхового законодавчого поля країн-членів Євросоюзу стала ключовою передумовою створення єдиного страхового ринку, що передбачає спільні принципи ведення страхового бізнесу в умовах конкуренції, регулювання безпеки страхового ринку та захисту інтересів страхувальників.

Європейське страхове законодавство базується на Директивах ЄС щодо регулювання страхової діяльності за такими напрямками [9]: Non-Life (Загальне, або «ризикове» страхування); Life (Страхування життя); Accounting (Бухгалтерський облік та фінансова звітність); e-Commerce (Електронна комерційна діяльність); Insurance groups (Страхові групи); Financial conglomerates (Фінансові конгломерати); Insurance mediation (Страхове посередництво); Motor insurance (Автострахування); Reinsurance (Перестрахування); Solvency (Платоспроможність); Winding-up (Ліквідація та реорганізація страховиків); European Insurance and Occupational Pensions Committee (Європейський комітет нагляду за страховими ринками та пенсійними схемами); International agreement (Міжнародні договори).

В уніфіковану законодавчу базу закладені стратегічні засади забезпечення безпеки єдиного європейського ринку. Ключовими завданнями та напрямками регуляторного впливу з боку європейського законодавства є захист інтересів споживачів страхових послуг та захист від шахрайства. Саме в цьому вбачається підґрунтя для безпечного розвитку єдиного європейського ринку. Наведені на рис. 1 три покоління директив спрямовані на контроль платоспроможності страхових компаній («Solvency»), захисту прав споживачів страхових послуг, регулювання діяльності страхових посередників тощо.

«Solvency» – це фундаментальна і всеохоплююча ревізія чинних Директив у галузі страхування. Головна мета цього проекту – підвищення захищеності власників полісів у ЄС. Під час його реалізації враховуються поточні напрацювання в галузі страхування, керування ризиками, фінансового менеджменту, міжнародної фінансової звітності і т. ін. [1, с. 189].

Однією з основних цілей проекту є розроблення і впровадження заснованої на оцінці інвестиційного ризику системи вимог до власних засобів суб'єктів страхового ринку. Оцінки ризиків лежатимуть в основі вимог до розміру капіталу. Іншим важливим пунктом є поліпшення нагляду за страховими компаніями шляхом гармонізації методів і інструментів контролю.

Цілями «Solvency I» були ревізія й актуалізація вимог до норми платоспроможності страхових компаній. Сьогодні у ЄС розробляється і поступово впроваджується проект «Solvency II», покликаний вирішити більш широке коло проблем.

Згідно з «Solvency II» вимоги до норми платоспроможності європейських страхових компаній були доповнені та поліпшені в результаті реалізації проекту «Solvency I Directives» (Directive 2002/13/EC of the European Parliament and of the Council of 5 March 2002 amending Council Directive 73/239/EEC as regards the solvency margin requirements for non-life insurance undertakings; Directive 2002/83/EC of the European Parliament and of the Council of 5 November 2002 concerning life assurance) у 2002 р.

Під дію «Solvency II» підпадають усі страхові та перестрахові компанії у разі, якщо [12]:

- прибуток від щорічного загального обсягу підписаних премій підприємства перевищує 5 млн. євро;
- загальний обсяг технічних резервів включно з валовим доходом від повернення сум, які підлягають відшкодуванню, відповідно до договорів про перестрахування та зобов'язань спеціальних юридичних осіб, перевищує 25 млн. євро;
- загальний обсяг технічних резервів страхової організації, що входить до групи перевищує 25 млн. євро;
- діяльність страхових організацій стосується послуг зі страхування чи перестрахування. Які

включають страхування ризиків відповідальності, некредитоспроможності та фінансових втрат, за винятком випадків, коли останні є додатковими ризиками іншого класу;

– діяльність страхових організацій стосується послуг із перестраховування. Фінансова вартість яких перевищує 0,5 млн. євро від загального обсягу підписаних премій, або 2,5 млн. євро від валового доходу від повернення сум технічних резервів, які підлягають відшкодуванню, відповідно до договорів про перестраховування та зобов'язань спеціальних юридичних осіб, або більше 10% від загального обсягу підписаних премій чи понад 10% валового доходу від повернення сум технічних резервів, які підлягають відшкодуванню, відповідно до договорів про перестраховування та зобов'язань спеціальних юридичних осіб [12].

Якщо будь-які з вказаних сум були перевищені протягом трьох років, умови «Solvency II» застосовуються починаючи з четвертого року. Можна стверджувати, що «Solvency II» враховує розмірний ефект у діяльності страховиків або принцип пропорційності розмірів і обсягу відповідальності: невеликі організації не повинні мати дуже великі витрати з розрахунку ризиків і складання звітності. Встановлення жорсткіших вимог до достатності капіталу та ризик-менеджменту для великих страховиків сприятиме зменшенню ризиків їх неплатоспроможності, збитків споживачів та дестабілізації ринку.

Структуру проекту «Solvency II» розробив Європейський комітет нагляду над страховими ринками і пенсійними схемами (CEIOPS – Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors). Структура «Solvency II» складається з трьох компонентів (табл. 1), що охоплюють кіль-

кісні та якісні вимоги платоспроможності та ринкову дисципліну. Серед кількісних вимог найістотнішими залишаються вимоги до обсягів MCR і SCR, серед якісних – наявність у страховика власної системи оцінки ризиків та платоспроможності, дотримання ринкової дисципліни, системи розкриття інформації.

Компонент 1 (кількісні вимоги). «Solvency II» встановлює два методи для оцінки маржі платоспроможності: стандартна європейська формула та внутрішня модель, самостійно розроблена компанією та узгоджена регулятором країни.

Вимоги до формування розміру нормативного капіталу складаються з двох рівнів, що є подібним до умов «Solvency I»:

– мінімальні вимоги до капіталу (Minimum Capital Requirements – MCR). У разі їх недотримання орган страхового нагляду має право негайно відкликати ліцензію на здійснення страхової діяльності;

– вимоги достатності капіталу для забезпечення платоспроможності або так званий необхідний платоспроможний капітал (Solvency Capital Requirements – SCR). Наявність необхідного платоспроможного капіталу – ключова вимога до платоспроможності, яка ґрунтується на оцінці ризиків. У разі їх недотримання орган страхового нагляду може вимагати надання плану фінансового оздоровлення, призначати своїх представників у керівні органи компанії, обмежувати використання активів і застосовувати інші санкції [12].

Вимога щодо наявності мінімального необхідного капіталу MCR у «Solvency II» є подібною до вимоги щодо мінімального гарантійного фонду MGF у «Solvency I». Однак обсяг MCR згідно з «Solvency II» збільшується і становить:

Таблиця 1

Структура основних вимог «Solvency II» за Директивою 2009/138/ЄС*

Компонент 1 (кількісні вимоги платоспроможності)	Компонент 2 (якісні вимоги платоспроможності)	Компонент 3 (ринкова дисципліна)
Вимога до розміру мінімального необхідного капіталу (MCR)	Реалізація ефективного ризик-менеджменту включно з внутрішнім контролем і внутрішнім аудитом у компанії	Прозорість з метою зміцнення ринкових механізмів
Вимоги до розрахунку достатності капіталу – необхідного платоспроможного капіталу (SCR)	Власна оцінка ризику і платоспроможності (ORSA) з метою визначення і вимірювання ризиків, пов'язаних з подіями в коротко- і довгостроковому періодах, які можуть вплинути на управління ризиками і платоспроможність	
Вимоги до перестраховування та інших процедур з метою зниження ризиків		
Вимоги до розрахунку власного капіталу	Загальні вимоги до впровадження прозорості структури управління та ухвалення рішень і менеджменту компаній	Вимоги до публічного розкриття інформації з метою зміцнення дисципліни
Норми розрахунку технічних резервів	Реалізація актуарної функції в компанії стосовно розрахунку капіталу з метою управління на основі оцінки ризиків і техніки моделювання	
Принцип «розумної поведінки» у вимогах до інвестицій, свобода інвестицій	Відповідність активів і зобов'язань страховика Діяльність наглядових органів на рівні ЄС, прозорість, права та обов'язки регуляторів	Надання звітності наглядовим органам

*Джерело: [11], [12], [13]

1) 2,2 млн. євро для організацій, які займаються поп-life-страхуванням включно з кептивними страховими організаціями, за винятком покриття всіх або деяких ризиків відповідальності і поруки (тоді він повинен становити не менше 3,2 млн. євро);

2) 3,2 млн євро для організацій, що займаються life-страхуванням, включаючи підконтрольні страхові організації;

3) 3,2 млн. євро для перестраховальних організацій, окрім підконтрольних перестраховальних організацій, у яких мінімальний необхідний капітал повинен бути не менше 1 млн. євро;

4) сума величин, встановлених у підпунктах 1 та 2 для страхових організацій у разі одночасного проведення страхування життя та страхування, не пов'язаного із життям [13].

Найбільш складним і трудомістким є розрахунок необхідного платоспроможного капіталу (SCR), який має містити індивідуальні елементи ризику, зібрані в єдине ціле. Зауважимо, що значення показника SCR не є константою, а щоразу змінюватиметься залежно від ризиків, з якими має справу страхова компанія. Отже, SCR стає випадковою величиною і може описуватися за допомогою функції розподілу, яка визначає ймовірність можливих значень SCR. Тож, з метою сприяння якісному управлінню ризиками та узгодження регуляторної вимоги до капіталу з особливостями галузі SCR слід визначати як економічний капітал, що має утримуватися страховими та перестраховальними організаціями з гарантією того, що банкрутство виникатиме не частіше одного разу на 200 випадків, або альтернативно, що ці організації матимуть змогу з імовірністю – не менше 99,5 % виконувати свої зобов'язання перед власниками полісів і бенефіціаріями впродовж наступних 12 місяців.

Компонент 2 (якісні вимоги) передбачає процедуру інспекційного контролю. Наглядові органи оцінюють не тільки фінансові показники, а й стратегії, основні бізнес-процеси, ризики страховика. Якщо наглядові органи оцінять рівень капіталу, розрахований відповідно до «Solvency II» як недостатній, то матимуть право вимагати його збільшення. Водночас вони мають право застосовувати санкції до менеджерів і власників компанії, а також проводити виїзні перевірки. Крім того, у кожного страховика повинна бути власна система оцінювання ризиків та платоспроможності, яка є, з одного боку, інструментом для страхових компаній, що допомагають їм приймати правильні рішення під час заняття страховою діяльністю, а з другого, інструментом для наглядових органів, спрямованим на визначення ризикованості портфеля компанії.

Заслуговує на окрему увагу фінансове регулювання страховиків ЄС органами контролю. Для цього розглянемо, з чого складається структура капіталу страховика і його власних коштів. З одного боку, власні кошти (BK) дорівнюють різ-

ниці ринкової вартості активів і ринкової вартості пасивів, з другого – обсяг власних коштів дорівнює сумі нормативно необхідного платоспроможного капіталу (SCR) і надлишкового капіталу (НК). Причому нормативно необхідний платоспроможний капітал (SCR) є більшим за мінімально необхідний капітал (MCR). Величина SCR не входить до складу власних коштів, а є формально розрахунковим показником. Умовою платоспроможності є $SCR > MCR$, $BK > SCR$.

За умови використання регулятором страхового ринку трирівневої оцінки можна стверджувати, що страховик отримує:

– «червону картку» – видалення з ринку, якщо $НК < 0$ і $SCR < MCR$ або $BK < SCR$;

– «жовту картку» – попередження і санкції, якщо $НК > 0$ і $SCR = MCR$ або $НК = 0$ і $SCR > MCR$ або $BK = SCR$;

– «зелену картку» – дозвіл на продовження діяльності, якщо $НК > 0$ і $SCR > MCR$ або $BK > SCR$ [12; 13].

Такий ступеневий і полегшений метод втручання може бути застосований на будь-яку дату перевірки, а не тільки за результатами річного звіту. На нашу думку, цей метод доцільно впроваджувати для фінансового регулювання страхового ринку в Україні.

Компонент 3 (ринкова прозорість). Для того щоб упевнитися, що внутрішня модель страховика або перестраховика працює правильно, необхідно встановити тісний контакт компаній з наглядовими органами щодо розкриття інформації. Страховики ЄС зобов'язані щороку публікувати звіти про свій фінансовий стан, що включають, зокрема, опис бізнесу та системи корпоративного управління, оцінку його адекватності ризик-профілю страховика, схильність до ризиків, методи оцінювання активів і зобов'язань, структуру і якість власного капіталу, розміри MCR і SCR, інформацію про будь-яку невідповідність MCR або SCR за звітний період. Більшість страховиків ЄС публікують повний фінансовий звіт за стандартними формами на своїх офіційних сайтах в інтернеті.

Отже, сформований підхід до контролю за платоспроможністю страхових організацій, що діють на єдиному європейському ринку, полягає у дотриманні достатності власних коштів. Рівень маржі платоспроможності страхової компанії визначається шляхом співвіднесення її активів з існуючими на певний час зобов'язаннями, а також розраховується розмір вільних від зобов'язань коштів. У разі виявлення недостатності капіталу стан страхової організації з позиції платоспроможності характеризується як критичний. У такій ситуації державні органи повинні застосовувати відповідні заходи реагування.

На рис. 2 наведена схема останнього етапу впровадження в практику «Solvency II», яка демон-

струє еволюційність цього процесу. Це свідчить про складність процесу, а отже, механічне запровадження «Solvency II» у вітчизняну практику не доцільне, оскільки може призвести до негативних наслідків для страхового ринку України.

Справедливо зауважила Т. Говорушко [3], що підхід до оцінки платоспроможності страхових організацій, передбачений Директивою 2009/138/ЕС, має істотні відмінності від наявних нині вимог в Україні. Варто виділити вузьку спрямованість останніх при розрахунку нормативів платоспроможності у зв'язку з урахуванням лише показників премій і виплат, як єдиних, що відображають ризику страхових компаній. На думку Пацурії Н. Б., неефективність цього підходу було доведено на практиці того ж Європейського Союзу, коли з 85 страхових компаній, які перебували під контролем регулятивних органів, через невідповідність капіталу вимогам Solvency I 20 збанкрутувало [6].

Поширеною практикою запровадження в Європі політики щодо розкриття інформації страховиками є встановлення регуляторами Мінімальних стандартів розкриття інформації із обов'язковими вимогами щодо формату, специфіки, періодичності та мети розкриття інформації. У цьому контексті на окрему увагу заслуговує той факт, що переважну більшість системних ризиків для страхового сектору можуть також нести пов'язані особи, про які регулятор не має інформації, достатньої для вжиття відповідних заходів. З цією метою обов'язковим є встановлення можливості отримання відповідної інформації зовнішніх експертів (аудиторів та актуаріїв) [1, с. 195].

При цьому забезпечення виконання страховиками Мінімальних стандартів розкриття інфор-

мації є можливим тільки у разі встановлення відповідних умов і на рівні керівництва фінансової установи, яке є відповідальним за запровадження відповідної моделі оцінки ризику, і на рівні державного регулятора фінансової установи (наприклад, шляхом зниження рейтингу або встановлення вимог щодо капіталізації).

Виконання умов розкриття інформації за принципами Директиви Solvency II можливе через модернізацію наявних технологій чи впровадження більш сучасних ІТ-систем, які краще адаптовані до нових вимог. Сьогодні в Європі вже відбувається процес інтеграції нових інформаційних систем для аналізу та більш ефективного фінансового контролю страхових компаній, що побудовані на основі принципів Solvency II. Нові ІТ-програми дають змогу страховикам дотримуватися всіх аспектів Директиви при одночасному вдосконаленні стратегії і підвищенні ефективності діяльності. Ризик-менеджери, зовнішні регулятори та ІТ-менеджери повинні швидко зрозуміти правила і будувати сумісні стратегії для досягнення такого ризик-менеджменту, який би врахував розрахунки необхідного капіталу, стратегію управління ризиками та фінансової звітності. Сучасні технології дають змогу консолідувати дані, робити обчислення, прогнози за різними напрямками діяльності організації та формувати звіти і для зовнішнього регулятора, і менеджменту компанії.

В Європі вже існує багато програм, що пропонують страховикам поліпшити процес управління можливостями і підвищити автоматизацію бізнес-процесів, шляхом впровадження EIOPA, останнього набору кількісних шаблонів звітності Quantitative Reporting Templates (QRTs) та

Рис. 2. Період впровадження в Європі системи Solvency II (Loys)*

* Джерело: [8]

Quantitative Impact Study for Solvency II (QIS 5), що допомагає ефективно розрахувати та представити і групам страховиків, і на соло-рівні суб'єкта платоспроможності, вимоги до капіталу (SCR) на основі стандартної формули.

Регулярна звітність по Solvency II включає в себе приватну звітність для керівників у формі регулярних наглядових звітів (Regular Supervisory Report RSR) і публічне розкриття інформації для всіх зацікавлених сторін у формі звіту платоспроможності і фінансового стану (Solvency and Financial Condition Report SFCR).

У цілому, звіти SFCR і RSR об'єднують кількісну та якісну інформацію про стан ризиків і пов'язаних з ними достатність капіталу страховика та опис процесів управління ризиками.

Кількісна звітність здійснюється у формі кількісних шаблонів звітності (QRTs). QRTs збирає інформацію про баланс, активи, вимоги до платоспроможності капіталу (SCR), мінімальні вимоги до капіталу (MCR), технічні резерви, інформацію щодо аналізу

змін та перестраховування. Кожна форма повинна бути заповнена в порядку, встановленому ЕІОРА. З цією метою до кожної звітності прикріпленні спеціальні файли з поясненнями. Для великих страховиків є деяка додаткова інформація, необхідна для цілей фінансової стабільності, що повідомляється в QRTs. Перелік основних аналітичних таблиць Quantitative Reporting Templates (QRT), наведений у додатку С. Повний набір QRTs повинен надаватись керівникам щокварталу та щороку.

На щорічній основі певні QRTs мають бути публічно розкриті в рамках SFCR (Solvency and Financial Condition Report). Вони надають інформацію про баланс Solvency II; отримані премії, претензії і витрати; власні кошти; SCR (Solvency capital requirements), і для невеликих страховиків – MCR (Minimum capital requirements) та інформацію щодо технічних резервів. Звіти на щоквартальній основі не потребують публічного оприлюднення.

Слід зазначити, що законодавством України для забезпечення платоспроможності теж перед-

Європейський союз	Україна	
<p><u>Розраховується:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - математичні резерви - технічні резерви 	<p><u>Розраховується</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - математичні резерви - технічні резерви 	Резерви
<p><u>Розраховується</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - необхідний платоспроможний капітал відповідно до Solvency II - доступна маржа платоспроможності 	<p><u>Розраховується</u></p> <p>нормативний запас платоспроможності</p>	Платоспроможність
<p><u>Розраховується</u></p> <p>гарантійний фонд (вільні від зобов'язання кошти)</p> <p>мінімально необхідний капітал відповідно до Solvency II (нормативно визначений)</p>	<p><u>Розраховується</u></p> <p>гарантійний фонд (додатковий капітал + резервний капітал + нерозподілений прибуток)</p>	Гарантійний капітал
<p><u>Розраховується</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - передплатний капітал (не менше за розміром, ніж мінімально необхідний капітал) - сплачена частка капіталу(нормативно визначена) 	<p><u>Розраховується</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - статутний капітал (нормативно визначається мінімальний розмір) - сплачений капітал (не менше 50% на момент реєстрації акцій) - мінімальний статутний капітал (нормативно визначений) 	Статутний капітал

Рис. 3. Порівняльна характеристика інструментарію забезпечення безпеки страхового ринку

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [2], [13]

бачено калькуляцію і порівняння «фактичного запасу (маржі) платоспроможності» (ФЗП або ФМП) та «нормативного запасу (маржі) платоспроможності» (НЗП або НМП) страховика, згідно з яким повинна зберігатися умова $ФМП > НМП$. Для досягнення максимального рівня платоспроможності мають зберігатися тенденції до збільшення величини активів, зменшення нематеріальних активів та зобов'язань [4]. Відповідно до Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 №85/96-ВР власні кошти мають становити різницю ринкових активів і зобов'язань, при цьому величина НМП не входить до складу власних коштів, а є розрахунковим показником. [4] Відтак, на думку автора, чинна методика визначення платоспроможності страхової компанії лише відображає обсяг власних коштів на конкретну дату розрахунку, а отже, вимагає істотного доопрацювання з урахуванням провідного досвіду ЄС.

Також, відповідно до Закону України «Про страхування», вітчизняні страховики повинні мати не мінімальний гарантійний фонд (за «Solvency I») або мінімально необхідний капітал (за «Solvency II»), а так званий мінімальний статутний капітал (МСК). МСК для life-компаній має дорівнювати 1,5 млн. євро, для non-life-компаній – 1 млн. євро. У вітчизняному законодавстві не встановлено критеріїв для мінімального необхідного капіталу, натомість визначено нормативні розміри мінімального статутного капіталу. Після вступу України до СОТ вимоги до статутного капіталу стають суворішими для life-компаній (збільшуються до 10 млн. євро) і залишаються без істотних змін для non-life-страховиків [4].

Порівняльна характеристика побудови системи управління безпекою страхового ринку в Україні та Європейському союзу з позиції фінансового регулювання наведена на рис. 3.

Висновок. Критичне осмислення зарубіжних наукових джерел та законодавчих документів надало підстави для висновку про те, що система регулювання страхової діяльності Євросоюзу не виокремлює певної сукупності заходів, що спрямовані саме на забезпечення безпеки страхового ринку, оскільки вона в цілому спрямована на створення умов для його безпечного функціонування та попередження негативного впливу загроз. Ключовими завданнями та напрямками регуляторного впливу з боку європейського законодавства є захист інтересів споживачів страхових послуг та забезпечення від шахрайства.

Водночас, що вітчизняне законодавство у сфері регулювання безпечного розвитку страхового ринку ґрунтується на європейській моделі «Solvency I» і не відповідає сучасним вимогам Європейського союзу, що ускладнює процес інтеграції в єдиний європейський страховий ринок. Задля прискорення задекларованого курсу на

приєднання до європейської спільноти необхідно гармонізувати норми вітчизняні норми фінансового регулювання страхового ринку з діючими директивами ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В. Д. Страховий ринок України [Текст] / В. Д. Базилевич – К.: Знання. – 1997. – 216 с.
2. Гаманкова О. О., Хлівний В. К. Страховий ринок України в глобальному страховому просторі [Текст] / О. О. Гаманкова, В. К. Хлівний / «Фінанси України». - № 5. - 2012. – С. 58-67.
3. Говорушко, Т. А., Стецюк В. М., Яценко І.І. Проблемні питання реалізації в Україні директиви ЄС Solvency II [Текст] / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, І. І. Яценко // Журнал «Агросвіт». - 2014. - № 2. - С. 20 - 24.
4. Лондар С. Л., Шірінян Л. В. Європейський досвід фінансового регулювання страхового ринку [Текст] / С. Л. Лондар, Л. В. Шірінян / Наукові праці НДФІ.- 1 (54). – 2011. – 99с.
5. Осадець С. Проблеми впровадження в Україні європейських стандартів страхової діяльності [Текст] // Проблеми економічної інтеграції України в Європейський союз: теорія і практика. – Львів: Діло. – 1996. – С. 188-190.
6. Пацурія Н. Б. Правове регулювання страхування та роздрібних фінансових послуг в Європейському Союзі та в Україні: порівняльно-правовий аналіз [Текст] / Н. Б. Пацурія, О. А. Белова, Ю. В. Безручко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 196 с.
7. Потапова Н. А. Синергетичний розвиток складних економічних систем [Електронний ресурс] / Н. А. Потапова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2012_725/26.pdf — Назва з екрану.
8. Director Briefings 1-2 April 2014 [Electronic resource] / Lloyd's - Mode of access : http://www.lloyds.com/~media/files/the%20market/operating%20at%20lloyds/solvency%20ii/april_2014_director_briefings.pdf – Title from the screen..
9. European insurance legislation [Electronic resource] / official site european commission/ - Mode of access : http://ec.europa.eu/finance/insurance/legislation/index_en.htm – Title from the screen.
10. Hot Topic. Getting ready for Solvency II reporting. FS Regulatory [Electronic resource] / Centre of Excellence 16 July 2012 PricewaterhouseCoopers LLP. - Mode of access : http://www.pwc.gi/publications/assets/solvency_ii.pdf – Title from the screen.
11. Solvency II - PwC [Electronic resource] / Official site PwC. – Mode of access : http://www.pwc.com/gx/en/insurance/pdf/Solvency_finalproof4.pdf – Title from the screen.
12. Solvency II Glossary [Electronic resource] / CEA–Groupe Consultatif. – March 2007. – 68 p. – Mode of access : http://www.gcactuaries.org/documents/sol2_glossary_final_160307.pdf – Title from the screen.
13. Solvency II. A closer look at the evolving process transforming the global insurance industry [Electronic resource] // KPMG, 2011. – Mode of access : <http://www.kpmg.com/us/en/issuesandinsights/articlespublications/pages/solvency-ii-closer-look.aspx> – Title from the screen.